10508 ـ تکبیر مطلق و تکبیر مُقَید در ایام ذی الحجه

سوال

در مورد تکبیر مطلق در روز عید قربان، آیا تکبیر در پی هر نماز جزو تکبیر مطلق است یا خیر؟ و آیا این کار سنت است یا مستحب یا بدعت؟

پاسخ مفصل

الحمدلله.

تکبیر روز عید قربان از اول ماه تا پایان روز سیزدهم ذی الحجه مشروع است، چنانکه الله سبحانه و تعالی می‌فرماید:

لِيَشْهَدُوا مَنَافِعَ لَهُمْ وَيَذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ فِي أَيَّامٍ مَّعْلُومَاتٍ [حج: ۲۸]

(تا شاهد منافع خویش باشند و نام الله را در روزهای معلومی ببرند).

که منظور همان روزهای دهه‌ی ذی الحجه است. و همچنین الله عزوجل می‌فرماید:

وَاذْكُرُواْ اللّهَ فِي أَيَّامٍ مَّعْدُودَاتٍ [بقره: ۲۰۳]

(و الله را در روزهایی معین یاد کنید).

و پیامبر ـ صلی الله علیه وسلم ـ می‌فرماید: ایام تشریق روزهای خوردن و نوشیدن و ذکر الله است به روایت مسلم. و بخاری در صحیح خود به صورت معلق از ابن عمر و ابی هریره ـ رضی الله عنهما ـ روایت کرده که آن دو در روزهای دهه‌ی [ذی الحجه] به بازار می‌رفتند و تکبیر می‌گفتند و مردم نیز با تکبیر آنان تکبیر می‌گفتند. و عمر بن الخطاب و فرزندش عبدالله ـ رضی الله عنهما ـ در ایام مِنی در مسجد و در خیمه تکبیر می‌گفتند و صدای خود را بلند می‌کردند تا آنکه مِنی از صدای تکبیر [مردم] به لرزه می‌افتاد. همچنین تکبیر پس از نمازهای پنجگانه از نماز صبح روز عرفه تا نماز عصر روز سیزدهم ذی الحجه، از پیامبر ـ صلی الله علیه وسلم ـ و گروهی از صحابه رضی الله عنهم روایت شده که این تکبیر مخصوص غیر حاجیان است، اما کسی که در حال انجام حج است در حال احرام لبیک می‌گوید تا آنکه جمره‌ی عقبه را در روز قربان رمی نماید و پس از آن به تکبیر می‌پردازد و تکبیر را با اولین سنگریزه‌ای که به جمره‌ی عقبه پرتاب می‌کند آغاز می‌کند، اما اگر همراه با لبیک تکبیر گوید اشکالی ندارد، زیرا انس ـ رضی الله عنه ـ می‌گوید: شخص در روز عرفه لبیک می‌گفت و کسی بر

وی انکار نمی‌کرد و تکبیر می‌گفت و کسی بر وی ایراد نمی‌گرفت به روایت بخاری. اما برای کسی که در احرام است بهتر است که لبیک گوید و برای کسی که در احرام نیست بهتر است که در این ایام تکبیر گوید.

بنابراین دانستیم که تکبیر مطلق و مقید در صحیح‌ترین اقوال علما در پنج روز یکجا می‌شوند: روز عرفه و روز عید قربان و ایام تشریق (یازده و دوازده و سیزده ذی الحجه). اما در روز هشتم و قبل آن (یکم تا هشتم ذی الحجه) تکبیرش مطلق است نه مقید. چنانکه در آیات و آثار پیشین گذشت. در مسند از ابن عمر ـ رضی الله عنهما ـ از پیامبر ـ صلی الله علیه وسلم ـ روایت است که فرمودند: هیچ روزهایی نیست که عمل [نیک] در آن محبوب‌تر و بزرگتر از این ایام دهگانه باشد، بنابراین بسیار تهلیل (لا اله الا الله) و تکبیر و تحمید گویید.